

A Study of Relation between Health Literacy and Methods of Obtaining Health Information of Librarians of Astan Quds Razavi Central Library during the Corona Pandemic

Reyhaneh Ban Sartip

MA in Knowledge and Information Science, Imam Reza International University, Mashhad, Iran, E-mail: reyhanehsartip@gmail.com

Zahra Jafarzadeh Kermani

*Corresponding author, Assistant Professor in Knowledge and Information Science, Imam Reza International University, Mashhad, Iran. E-mail: jafarzadeh@imamreza.ac.ir

Abstract

Objective: The present study was performed aiming to investigate the relationship between health literacy and the resources of gaining health literacy among the librarians working at Astan Quds Razavi. Health literacy is an important factor which preserves and promotes health and prevents disease. Gaining and increasing the health literacy leads to an increase in the health and life quality of people. Therefore, health literacy determines the health level.

Methodology: This study was applied in terms of purpose and descriptive correlational in terms of methodology. Its data were collected using health literacy questionnaire applied by Montazeri and colleagues (2015) and the resources of gaining health literacy. The questionnaire included six attributes including accessibility, study skills, understanding, evaluation, health information decision and application of health information. In order to confirm the validity of the research tools, the comments and viewpoints of some professors teaching at Imam Reza International University of Mashhad, Iran, were applied. In order to study the reliability, Cronbach's alpha was used. The total alpha coefficient for the health literacy was 0.95 and it was 0.7 for other dimensions of health literacy. This shows the reliability of the research tools. Considering the research time and place, the population was composed of all librarians working at Astan Quds Razavi library from 2020 to 2021 (160 persons); all were working during the corona pandemic as employed, contract, temporary contract, and daily staff. For the present study, considering the population features, random sampling was done among the librarians, and so 112 ones were selected.

Findings: The research findings indicated that the librarians' health literacy level is higher than average; and gaining health literacy was mostly done through the internet, the virtual world and audio-visual media. Based on the findings, health literacy has a significant relationship with the

resources of gaining health information such as internet, the virtual world, and participating in workshops and conferences related to Corona; moreover, there is a significant relationship between health and the dimensions of deciding upon health information and its application via audio-visual media.

Conclusion: The findings of this research showed that there is no significant relationship between health literacy and the resources of gaining health information through doctors and nurses as well as knowledgeable people among relatives and friends and merely, there is a significant relationship between the dimensions of deciding upon health information as well as its application and the resources of gaining health information through the staff of medical centers and relatives and friends. Hence, utilizing such resources can increase the librarians' health literacy.

Keywords: Corona, Health literacy, Health information resources, Librarians, Central Library of Astan Quds Razavi

Article type: Research

How to cite:

Ban Sartip, R., & Jafarzadeh Kermani, Z. (2022). A Study of Relation between Health Literacy and Methods of Obtaining Health Information of Librarians of Astan Quds Razavi Central Library during the Corona Pandemic. *Library and Information Sciences*, 25(4), 117-138.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 19/08/2022

Received in revised form: 09/10/2022

Accepted: 17/10/2022

Available online: 12/03/2023

Publisher: Central Library of Astan Quds Razavi
Library and Information Sciences, 2022, Vol. 25, No.4, pp. 117-138.

© The author(s)

بررسی رابطه بین سواد سلامت و منابع کسب اطلاعات سلامت کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی در دوران همه‌گیری کرونا

ریحانه بان سرتیپ ^{ib}

دانشجوی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)، مشهد، ایران. رایانامه: reyhanehsartip@gmail.com

زهرا جعفرزاده کرمانی ^{ib}

*نویسنده مسئول، استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)، مشهد، ایران. رایانامه: jafarzadeh@imamreza.ac.ir

چکیده

هدف: تحقیق حاضر به هدف بررسی رابطه بین سواد سلامت با منابع کسب اطلاعات سلامت در بین کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی انجام شد.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از منظر ماهیت و روش آن توصیفی و از نوع پیمایشی است. جامعه پژوهش، کلیه کتابداران شاغل (۱۶۰ نفر) در کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی طی سال‌های (۱۳۹۹-۱۴۰۰) بود که در دوره همه‌گیری کرونا در این کتابخانه به صورت رسمی، پیمانی، قراردادی و یا شرکتی مشغول به کار بودند. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران تعیین شد (۱۱۲ نفر) و اعضای نمونه با روش نمونه‌گیری نظام‌مند انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه بود که شامل اطلاعات جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان، گویه‌های مرتبط با منابع کسب اطلاعات سلامت شامل ۶ گویه (لازم به ذکر است که این گویه‌ها با مطالعه متون و پیشینه‌های مرتبط با موضوع پژوهش به دست آمد) و گویه‌های مرتبط با سواد سلامت شامل ۳۳ گویه برای ۶ مؤلفه که از پرسشنامه استاندارد سواد سلامت منتظری و دیگران (۱۳۹۴) استفاده گردید.

یافته‌ها: سطح سواد سلامت کتابداران بالاتر از حد متوسط (عدد ۳) بود. در میان منابع کسب اطلاعات سلامت، مؤلفه «کسب اطلاعات سلامت از طریق منابع اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی» بیشترین میانگین را به خود اختصاص داد و پس از آن «رسانه‌های دیداری و شنیداری» در جایگاه دوم قرار گرفت. همچنین، یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که سواد سلامت با منابع کسب اطلاعات سلامت از جمله اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، رسانه‌های دیداری و شنیداری و شرکت در کارگاه‌ها و همایش‌های مرتبط با موضوع کرونا رابطه معنی‌داری وجود دارد.

نتیجه‌گیری: از آنجایی که سواد سلامت کتابداران بیش از حد متوسط بود و از دیدگاه کتابداران در میان منابع کسب اطلاعات سلامت از طریق شبکه‌های اجتماعی بیشترین نقش را در ارتقا سواد سلامت ایشان ایفا می‌کرد، به نظر می‌رسد شبکه‌های اجتماعی به خاطر نقش تعاملی که بین کاربران دارند می‌توانند مهمترین نقش را در بین سایر منابع کسب اطلاعات داشته باشند و با توجه به گسترش و فراگیری زیاد آن‌ها و نقش مؤثری که در تعامل بین افراد ایجاد می‌کنند، نقشی اساسی در اشتراک‌گذاری اطلاعات سلامت به خصوص در دوران بیماری فراگیری مانند کرونا ایفا می‌کنند.

کلیدواژه‌ها: کرونا، سواد سلامت، منابع کسب اطلاعات سلامت، کتابداران، کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی

نوع مقاله: پژوهشی

استناد:

بان سرتیپ، ریحانه؛ جعفرزاده کرمانی، زهرا (۱۴۰۱). بررسی رابطه بین سواد سلامت و منابع کسب اطلاعات سلامت کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی در دوران همه‌گیری کرونا. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۵(۴)، ۱۱۷-۱۳۸.

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۵/۲۸ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۱/۷/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۷/۲۵ تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۲۱

ناشر: کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی

کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۴۰۱، دوره ۲۵، شماره ۴، شماره پیاپی ۱۰۰، صص. ۱۱۷-۱۳۸.

© نویسندگان

مقدمه

سواد سلامت شامل مجموعه‌ای از مهارت‌های خواندن، شنیدن، تجزیه و تحلیل، تصمیم‌گیری و توانایی به کارگیری این مهارت‌ها در موقعیت‌های سلامت است. اهمیت سواد سلامت از جنبه‌های روانی، جسمانی و اقتصادی در جامعه به این دلیل است که با افزایش سواد سلامت مردم جامعه با نشاط‌تر، سالم‌تر و پویاتر بوده و دولت‌ها هزینه‌های سرسام‌آور درمان را صرف پیشگیری و بهداشت مردم می‌نمایند. با در اختیار داشتن سواد سلامت و به کارگیری آن می‌توان تا حد زیادی از بروز بیماری‌هایی که علاوه بر رنج، برای فرد هزینه نیز ایجاد می‌کنند جلوگیری کرد و یا آن‌ها را به تعویق انداخت (پیوند، کارگر و حاجی‌زاده، ۱۳۹۹). سواد سلامت را می‌توان درجه‌ای از توان هر فرد برای کسب، پردازش و درک اطلاعات پایه سلامت ذکر کرد که موجب تصمیم‌گیری‌های سلامتی مناسب و پیروی از دستورالعمل‌های پزشکی برای درمان است. سواد سلامت عنصر مهمی در حفظ و ارتقاء سلامت و پیشگیری از بیماری برای فرد است. کسب و ارتقاء سواد سلامت منجر به ارتقاء سلامت و کیفیت زندگی فرد می‌شود. بنابراین، سواد سلامت عامل تعیین کننده سلامت است. فرد با سواد سلامت واجد قابلیت‌هایی می‌شود که وی را در ارتقاء و بهبود سلامت خود یاری می‌دهد (یاری و مهدی‌پور، ۱۳۹۴).

کتابخانه‌ها به عنوان نهادی اجتماعی که نقش مهمی در یادگیری دائمی و مادام‌العمر به مخاطبان دارد، نقش مهمی در ارتقاء سواد عمومی افراد دارند و نیز می‌توانند به عنوان یکی از مراکز حامی سلامت جامعه، مورد توجه قرار گیرند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که کتابداران کتابخانه‌ها نقش مهمی در انتشار اطلاعات سلامت ایفا می‌کنند (آردینگ و مک‌لود^۱، ۲۰۱۳). کتابخانه‌ها از جمله مشارکت‌کنندگان در ارتقاء سواد سلامت جامعه هستند. آن‌ها با ایجاد محیط‌های یادگیری برای مخاطبان باعث توسعه دانش و مهارت‌های لازم در بین آن‌ها برای درک بهتر اطلاعات سلامت و سیاست‌های بهداشتی می‌شوند تا بتوانند در ارتباط با سلامت شخصی و اجتماعی خود تصمیم‌گیری مناسب داشته باشند (پومرنتز، محمد، دانی و کاینده^۲، ۲۰۱۰). کتابداران نیز مانند سایر مشاغل در معرض بیماری‌های عمومی و شغلی گوناگونی هستند و اختلال در سلامتی آن‌ها باعث اختلال در انجام وظیفه و ایجاد مشکل در بهره‌وری کتابخانه می‌شود که نشان‌دهنده نقش کلیدی سواد سلامت در کتابداران برای ارائه خدمات حرفه‌ای و اجتماعی آن‌ها است (امینی و مصطفوی‌زاده، ۱۳۹۵). همچنین کتابداران می‌توانند به سلامت جوامع خود از طریق همکاری در طرح‌های سواد سلامت و نگهداری کمک کنند.

1. Arding & McLeod

2. Pomerantz, Muhammad, Downey & Kind

این امر به خصوص در زمان شیوع کرونا از اهمیت بسیار بیشتری برخوردار است. در اواخر دسامبر ۲۰۱۹ نوع جدیدی از کرونا ویروس به نام کووید - ۱۹ گزارش شد که با گسترش بسیار سریع این بیماری در چین و پس از آن به سایر نقاط جهان، نگرانی و وحشت زیادی را در بین مردم جهان به وجود آورد. سازمان بهداشت جهانی نیز طی اطلاعیه‌ای، شیوع این ویروس را عامل وضعیت اضطراری بهداشت عمومی در سراسر جهان اعلام نمود. سرعت بالای انتشار ویروس، عدم وجود واکسن و درمان اختصاصی قطعی باعث شد کشورها با حجم وسیعی از افراد مبتلا روبه‌رو شوند و چالش‌هایی در حوزه‌های مختلف، بهداشتی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و ... برای آن‌ها ایجاد شود. برخی از این چالش‌ها ارتباط مستقیم و غیرمستقیم با سواد سلامت مردم دارد و بهبود سواد سلامت می‌تواند برخی از این چالش‌ها را حل و یا کاهش دهد (پیوند، کارگر و حاجی زاده، ۱۳۹۹). در این میان نقش کتابخانه‌ها در اطلاع‌رسانی و افزایش سطح سواد سلامت شهروندان به خصوص در دوران کرونا اهمیت زیادی دارد. بنابراین، با توجه به شرایط موجود در زمینه کرونا لازم است کتابداران کتابخانه‌ها، بیش از پیش به سواد سلامت مجهز بوده و با مجراهای مناسب کسب اطلاعات سلامت آشنا بوده و از آن‌ها استفاده کرده باشند (برنهام و پیترسون^۱، ۲۰۰۵). کتابداران کتابخانه‌های عمومی لازم است مهارت‌های سواد سلامت خود را ارتقا دهند تا در مواجهه با مسایل بهداشتی، درمانی و مرتبط با سلامت، به ویژه بیماری همه‌گیر کرونا درک درستی از خود نشان داده و اطلاعات مناسبی را در اختیار کاربران خود قرار دهند. در واقع، هدف اصلی پیشبرد سواد سلامت برای افراد، تسهیل راهبرد ارتباطی مؤثر بهداشتی از سوی کتابداران به منظور پیامدهای سلامتی، کیفیت مراقبت‌های بهداشتی و دستیابی به سطح سلامت مطلوب و مناسب نه تنها برای کتابدار بلکه برای کاربرانی است که به کتابخانه رجوع می‌کنند. بر این اساس پژوهش حاضر در پی آن است تا مشخص کند سطح سواد سلامت کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی در دوره شیوع کرونا به چه میزان است و از چه منابعی برای کسب اطلاعات سلامت خود استفاده کرده‌اند و ارتباط این دو با یکدیگر چیست؟

اهداف پژوهش

هدف اصلی این پژوهش تعیین سطح سواد سلامت کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی و شناسایی مهمترین منابع کسب اطلاعات سلامت توسط آن‌ها در دوران کرونا و رابطه این دو با یکدیگر است.

در راستای هدف اصلی، در این پژوهش هدف‌های فرعی ذیل مورد توجه بوده است:

۱. بررسی سواد سلامت کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی در دوران کرونا

۲. بررسی مهمترین منابع کسب اطلاعات توسط کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی در

دوران کرونا

۳. تعیین رابطه بین سواد سلامت با منابع کسب اطلاعات توسط کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس

رضوی در دوران کرونا

پرسش‌های پژوهش

۱. سطح سواد سلامت کتابداران آستان قدس رضوی در دوران کرونا به چه میزان است؟

۲. مهمترین منابع کسب اطلاعات سلامت توسط کتابداران در دوران کرونا کدام است؟

فرضیه پژوهش

بین سواد سلامت با منابع کسب اطلاعات توسط کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی در

دوران کرونا رابطه معنی‌دار وجود دارد.

ادبیات نظری پژوهش

تعریف سواد سلامت

سواد سلامت از ۱۹۷۰ وارد متون سلامت شده است. این واژه در ابتدا جهت توصیف رابطه بین سواد

بیمار با توانایی وی در انطباق با رژیم‌های دارویی در آمریکا به کار برده شد. به این ترتیب، سواد سلامت

کاربردی شامل توانایی بیمار در به کارگیری مهارت‌های سواد در ارتباط با سلامتی مانند نسخه‌های دارویی،

خواندن برچسب‌های دارو، دستورات مراقبت خانگی و نسخه‌های پزشکی است (پارکر، راتزان و لوری^۱، ۲۰۰۳،

ص. ۵۴).

سواد سلامت از طریق دسترسی آسان مردم به اطلاعات سلامت و افزایش توانایی آن‌ها در به کارگیری

مؤثر اطلاعات سواد سلامت باعث توانمندی مردم می‌گردد (طاووسی و دیگران، ۱۳۹۲، ص. ۱۲۰).

سواد سلامت دارای مفهوم گسترده و پیچیده‌ای بوده که به شیوه‌های مختلفی تعریف شده است. سیهوتا

و لنارد^۲ (۲۰۰۴) سواد سلامت را مجموعه‌ای از مهارت‌های خواندن و شنیدن و توانایی تجزیه، تحلیل و

تصمیم‌گیری در موقعیت‌های مربوط به سلامتی می‌داند و معتقد است این سواد الزماً مختص به سال‌های

تحصیل یا توانایی خواندن عمومی نمی‌شود. از سوی دیگر روتمن و گوردون‌ال‌بیبتی^۳ (۲۰۰۸) سواد سلامت را

1. Parker, Ratzan & Lurie

2. Sihota & Lennard

3. Rootman & Gordon-El-Bihbety

توانایی دسترسی و درک انتقال اطلاعات سلامت از طریق ترویج و حفظ سلامت در بخش‌های مختلف زندگی تعریف می‌کند. به نظر پارکر، راتزان و لوری (۲۰۰۳) نیز سواد سلامت مجموعه‌ای از مهارت‌های اجتماعی و شناختی است که انگیزه و توانایی افراد را تعیین می‌کنند و این مهارت‌ها از جمله عواملی است که به افراد در دسترسی به اطلاعات، درک و استفاده از آن برای حفظ سلامتی کمک می‌کند.

طاووسی و دیگران (۱۳۹۲) نیز سواد سلامت را ظرفیت یک فرد برای دست آوردن، تفسیر و درک محصولات و خدمات اطلاعات سلامت و صلاحیت استفاده از این اطلاعات و خدمات در روش‌هایی است که سلامت را ارتقا می‌دهد، تعریف می‌کنند. این تعاریف را می‌توان به این شکل خلاصه کرد: سواد سلامت شامل ظرفیت افراد است برای به دست آوردن، درک و پردازش اطلاعات مربوط به سلامت و خدمات اساسی که برای تصمیمات مناسب جهت مراقبت از سلامت مورد نیاز است.

تمام تعاریف سواد سلامت به طور خلاصه سواد سلامت را مجموعه‌ای از مهارت‌ها، توانمندی‌ها و ظرفیت‌ها در ابعاد گوناگون می‌دانند و همین امر، این شاخص را از دانش سلامت، متمایز می‌نماید. مهارت‌ها و ظرفیت‌هایی که گاه در بُعد کسب و به دست آوردن اطلاعات پزشکی و سلامت، گاه در بُعد فهم و درک آن‌ها، گاه در بُعد پردازش و تفسیر آن‌ها و گاهی در بُعد تصمیم‌سازی و به کارگیری این اطلاعات بروز می‌نماید و همین مهارت‌ها و ظرفیت‌هاست که مبنای سنجش در ابزارهای سواد سلامت، قرار می‌گیرند (طاووسی و دیگران، ۱۳۹۲، ص. ۱۲۳).

نقش کتابداران در سواد سلامت

تغییر و تحول در ارائه اطلاعات و نیاز به استفاده از اطلاعات با کیفیت در زمینه سلامت ضرورت استفاده از قابلیت‌های کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی در زمینه‌های مختلف آموزشی، پژوهشی و خدمات بالینی به بیماران و خانواده آن‌ها را نشان می‌دهد. در حوزه سلامت می‌توان گفت وظیفه کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی کمک به سایر گروه‌های درمانی مثل پزشکان، پرستاران، بیماران و مؤسساتی است که در زمینه بازیابی، فراهم‌آوری، اشاعه و ارائه باکیفیت‌ترین اطلاعات سلامت مشغول هستند و همچنین مشارکت در اجرای پژوهش‌های مرتبط با سلامت و طراحی پایگاه‌های اطلاع‌رسانی در این زمینه دارند. در مناطق پیشرفته از جمله آمریکا و اروپا این وظایف به طور گسترده‌ای در زمینه‌های مختلفی مانند کمک به آموزش پزشکان (شوارتز، بلبام، شیپمن، مارکول و مارشال^۱، ۲۰۰۹)، اطلاع‌رسانی پزشکی به متخصصان سلامت (شرر^۲،

1. Schwartz

2. Scherrer, Blobaum, Shipman, Markwell & Marshall

۲۰۰۴)، مشاوره اطلاعاتی و پژوهشی (دونهام و گرین^۱، ۲۰۰۴)، خدمات سواد سلامت (پارکر و کرپس^۲، ۲۰۰۵)، و کتابسنجی (آستروم و هانسون^۳، ۲۰۱۱) مورد توجه قرار گرفته است.

کتابداران فعالیتهایی جهت شناساندن قابلیت‌ها و توانمندی‌های حرفه‌ای خود انجام داده‌اند که نتایج این فعالیت‌ها را می‌توان در عرصه‌های مختلف سلامت مشاهده نمود. یکی از این فعالیت‌ها، ارائه مشاوره اطلاعاتی در زمینه سلامت به کاربران است. از نظر فرانک، راشکه، وود و یانگ^۴ (۲۰۰۱) مشاور اطلاعاتی، فردی است که اطلاعات لازم در حوزه سلامت را در اختیار اساتید، دانشجویان، پژوهشگران و یا بیماران و خانواده آن‌ها قرار می‌دهد. باقری، شعبانی و عامدی (۱۳۹۳) نیز مشاوره اطلاعاتی را به عنوان عاملی برای خودکارآمدی کاربران، اشتیاق به مطالعه به همراه مراجعه مجدد آن‌ها به کتابخانه و احساس لذت بردن از محیط کتابخانه می‌دانند. شهرزادی و اشرفی‌ریزی (۱۳۹۵) نیز نقش کتابداران و اطلاع‌رسانان در حوزه سلامت را مشاوره اطلاعاتی به بیماران به خصوص در زمینه آشنایی با متون سلامت به زبان ساده می‌دانند. به عبارت دیگر، با توجه به افزایش تقاضاهای اطلاعاتی کاربران، کمبود وقت کاربران و پایین بودن سواد اطلاعاتی و سواد سلامت عموم کاربران در شناسایی اطلاعات معتبر و همچنین دشواری استفاده از منابع و پایگاه‌های اطلاعاتی دیجیتال، نیاز به افرادی که بتوانند به آن‌ها در یافتن، ارزیابی و استفاده مؤثر از اطلاعات در حوزه‌های مختلف سلامت کمک کنند را ضروری می‌کند. این افراد در حوزه کتابخانه کتابدارانی هستند که با افزایش سواد سلامت می‌توانند به عنوان مشاور نیز به مراجعان کمک نمایند.

پیشینه تحقیق

پژوهش‌های بسیاری به ارزیابی سواد سلامت در حوزه کتابداری پرداختند. سیگر^۵ (۲۰۱۵) در پژوهش خود به بررسی نیاز کاربران به کتابداران در جهت پاسخ به نیازهای مرتبط با اطلاعات سلامت، پرداخت. وی اشاره می‌کند با توجه به این که ممکن است بسیاری از کاربران، سواد سلامت محدودی داشته باشند و یا نتوانند با پزشک متخصص ارتباط لازم و مؤثر داشته باشند، با حجم عظیمی از اطلاعات بهداشتی و سلامت در اینترنت مواجه می‌شوند و نمی‌توانند اطلاعات مورد نیاز خود را به دست آورند. کتابدارانی که سواد سلامت بالایی دارند می‌توانند در کمک به بیماران و خانواده‌های آن‌ها در جهت تصمیم‌گیری پزشکی با استفاده از منابع معتبر، مؤثر باشند و کاربران را قادر سازند تا در مراقبت‌های پزشکی خود مشارکت فعال داشته باشد. وی همچنین

-
1. Donham & Green
  2. Parker & Kreps
  3. Astrom & Hansson
  4. Frank
  5. Seeger

عنوان می‌کند که شناسایی دقیق نیازهای اطلاعاتی بیمار از طریق مصاحبه مرجع و تعیین منابع قابل استفاده و قابل اعتماد برای برآوردن این نیازها، از جمله ویژگی‌های کلیدی کتابدار است. همچنین ممکن است بسیاری از کاربران به دنبال درمان‌های نامعتبر یا نامتعارف برای بیماری خود باشند که در این صورت کتابداران می‌توانند به آن‌ها کمک کنند تا با به دست آوردن اطلاعات اشتباه، دچار مشکل نشوند.

اشرفی‌ریزی، هدهدی‌نژاد، شهرزادی و سلیمانی (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای به شناسایی نقش‌ها و خدمات نوین کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی در حوزه سلامت انجام دادند. آن‌ها در ابتدا به بررسی کلیدواژهایی مانند «اطلاع‌رسانی پزشکی، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، کتابدار بالینی، کتابدار بیمارستانی، نقش‌ها، خدمات و ...» در ۸ پایگاه اطلاعاتی داخلی و خارجی در بازه زمانی ۲۰۱۶-۲۰۰۲ پرداختند و پس از مطالعه و ارزیابی محتوایی مقالات، نقش‌ها و خدمات جدید کتابداران پزشکی شناسایی گردید. یافته‌ها نشان داد که حوزه فعالیت کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی فراتر از کتابخانه‌ها است و با توجه به دارا بودن توانایی‌ها و قابلیت‌های فراوان، قادر هستند در حیطه‌های مختلف سلامت به ارائه خدماتی مانند آموزش سواد رسانه‌ای، سواد اطلاعاتی، سواد سلامت، اطلاع‌سنجی سلامت، اطلاع‌رسانی سلامت، خدمات بالینی، پژوهش‌یاری سلامت و طراحی و توسعه نظام‌های بازیابی اطلاعات سلامت بپردازند. کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی باید در قالب نقش‌ها و خدمات جدید، رضایت بیماران و خانواده آن‌ها، کادر درمان و دانشجویان و اعضای هیئت علمی را در زمینه اطلاعات سلامت، برآورده سازند. جولاهی‌ساروی، باب‌الحوائجی و حریری (۱۳۹۵) در پژوهش خود در پی آن بودند تا الگویی مناسب برای اطلاع‌رسانی پزشکی و سلامت در کتابخانه‌های عمومی ارائه دهند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد برخی از ویژگی‌های تولیدکننده و توزیع‌کننده اطلاعات مانند توانایی‌های بالا نیروهای متخصص در وزارت بهداشت، دسترسی به منابع اطلاعاتی سلامت، توانایی کتابداران آموزش دیده و وجود مخاطب عمومی در کتابخانه‌های عمومی از جمله الگوهای مناسب برای اطلاع‌رسانی پزشکی و سلامت در کتابخانه‌های عمومی محسوب می‌شوند. همچنین نتایج حاکی از آن بود که ایجاد تفاهم‌نامه بین دو سازمان و تدوین برنامه و فضای تعامل از مقوله‌های راهبردی هستند که منجر به ارتقاء بهداشت و سواد سلامت و دسترسی مردم به منابع معتبر و روزآمد می‌شود.

در پژوهش دیگری، رحیمی و فتاحی (۱۳۹۶) به تعیین رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی با سواد سلامت کاربران کتابخانه‌های عمومی شهر ایلام پرداختند. پژوهش آن‌ها از نوع کاربردی و به روش همبستگی-پیمایشی بود. آن‌ها با استفاده از پرسشنامه نظرات کاربران را مورد سنجش قرار دادند. داده‌ها نشان داد میانگین مؤلفه‌های مورد بررسی در دریافت اطلاعات سواد سلامت در سطح خوبی قرار دارد و کاربران با هدف فهم و درک، ارزیابی، خواندن، به کارگیری و دسترسی به اطلاعات سلامت اقدام به استفاده از شبکه‌های

اجتماعی در حوزه سواد سلامت کردند. همچنین نتایج بیانگر رابطه معنی‌دار میان استفاده کاربران از شبکه‌های اجتماعی با سواد سلامت و مؤلفه‌های آن بود. در پژوهش دیگری انصاری، شهزاد، خالدیان‌مهرداد و سلاجقه (۱۳۹۶) با هدف تعیین سطح سواد سلامت کاربران کتابخانه‌های عمومی شهر کرمان، با استفاده از پرسشنامه دیدگاه ۳۷۵ نفر از کاربران بین سنین ۱۸ تا ۵۰ سال را مورد سنجش قرار دادند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد سواد سلامت کاربران کتابخانه‌های عمومی شهر کرمان در سطح متوسط است. همچنین میانگین سواد سلامت در زیرمؤلفه «دانش» با ۱۴/۹ و در زیرمؤلفه «خواندن» با ۸/۵ به ترتیب بیشترین و کمترین مقدار را به خود اختصاص داد. علاوه بر آن یافته‌ها نشان داد ۲۴ درصد (۹۰ نفر) از مراجعه‌کنندگان سواد سلامت کافی، ۵۲/۳ درصد (۱۹۶ نفر) سواد سلامت متوسط و ۲۳/۷ درصد (۸۹ نفر) سواد سلامت ضعیفی داشتند. مسلمی و فرج‌پور (۱۳۹۹) در مطالعه‌ای به بررسی وضعیت سواد اطلاعات سلامت کتابداران کتابخانه‌های عمومی در ارتباط با مراجعان پرداختند. نتایج نشان داد سواد اطلاعات کتابداران از نظر مهارت‌های همدلی، ارتباطی، بهداشتی، خانوادگی در سطح مطلوبی بود. یافته‌ها حاکی از آن بود که در میان مؤلفه‌های همدلی، «افتخار دانستن خدمت به مراجعین»، در متغیر مهارت‌های ارتباطی، مؤلفه «رفتار مناسب توأم با احترام با همه مراجعان»، در میان مؤلفه‌های بهداشتی، «تلاش برای پیشگیری از رفتارهای مخاطره‌آمیز» و در متغیر خانوادگی، مؤلفه «پذیرش مسئولیت اعمال خود» نسبت با سایر مؤلفه‌ها در رتبه بالاتری قرار داشت. نتیجه‌گیری نشان می‌دهد با سنجش سواد اطلاعات سلامت، مسئولان می‌توانند برای ارتقاء سواد اطلاعات سلامت کتابداران برنامه‌ریزی کنند.

کاواناگ^۱ (۲۰۲۱) در پژوهش خود به بررسی نقش کتابداران و متخصصان بهداشتی در ارائه کمک به کاربران و افزایش سواد سلامت روانی آن‌ها پرداخت. وی بر این باور است که آموزش مداوم در زمینه سواد سلامت روان که توسط کتابداران دانشگاهی، بالینی و بیمارستانی همراه با متخصصان علوم بهداشتی ارائه می‌شود، فرصت‌های ایده‌آلی را برای بهبود مستمر مجموعه مهارت‌های عملی و مادام‌العمر در تحقیق و سواد سلامت روان ارائه می‌دهد. نتایج پژوهش وی نشان داد که سواد اطلاعاتی، تحقیقات نظری را به فرصت‌های عملی و مادام‌العمر برای تمرین سواد سلامت روان تبدیل می‌کند و متخصصان پزشکی، از طریق آموزش و تمرین در محل کار (بیمارستان‌ها و مراکز مراقبت‌های بهداشتی) سواد اطلاعاتی پیشین را به سواد سلامت‌روان انتقال داده‌اند. گرابل، هایدل، اوشلگل و راد^۲ (۲۰۲۱) نیز با هدف نشان دادن نقش کتابداران پزشکی در ارتقاء سواد سلامت، سعی در توسعه ابزارهای سواد سلامت سازمانی داشتند. یافته‌ها نشان داد

1. Kavanaugh

2. Grabeel, Heidel, Oelschlegel & Rudd

همکاری مشترک بین مرکز پزشکی با کتابداران در جهت افزایش اطلاعات کسانی که سواد سلامت پایینی دارند بسیار مؤثر بوده است و بیانگر آن است که کتابداری پزشکی می‌تواند با استفاده از ابزارهای جدید یا به‌روزرسانی ابزارهای ارزیابی سواد سلامت، نقش رهبری در جهت رشد سواد سلامت ایفا نماید. پژوهش دیگری توسط ناگتون، بوث، الیوت، ایوانز، سیموژ و ویلسون^۱ (۲۰۲۱) با هدف شناسایی نقش کتابداران در افزایش سواد سلامت در کشور انگلستان انجام شد. پژوهشگران در پی آن بودند تا با ارزیابی یک برنامه آموزشی که به منظور آگاهی بخشی به کتابداران در زمینه تأثیر سواد سلامت کاربران تهیه شده بود، نقش کتابداران در بهبود سواد سلامت برخی از کاربران که سطح سواد سلامت آن‌ها پایین شناسایی شده بود را بررسی کنند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن بود که کتابداران در افزایش سواد سلامت کاربران جایگاه و موقعیت بسیار بالایی دارند و می‌توانند با همکاری متخصصان بهداشت و به کارگیری ابزارها و تکنیک‌ها برای بهبود سواد سلامت کسانی که سواد سلامت پایینی دارند اقدام کنند و در نتیجه نه تنها باعث افزایش آگاهی از سواد سلامت کاربران شده، بلکه نقش کتابخانه‌ها در بهبود کیفیت و دسترسی به اطلاعات مراقبت‌های بهداشتی را به خوبی نمایان می‌سازند. بررسی پیشینه‌های انجام شده در دو حوزه سواد سلامت و منابع کسب اطلاعات سلامت نشان می‌دهد که تحقیقات انجام شده چه در ایران و چه در سایر کشورهای جهان، موضوع سواد سلامت به خصوص از دیدگاه کتابداران دارای نتایج متفاوتی بوده است؛ و از سویی رابطه میان این دو متغیر کمتر مورد توجه قرار گرفته است. همچنین، با توجه به جدید بودن مسئله کرونا، پژوهشی به بررسی رابطه میان سواد سلامت و راه‌های کسب اطلاعات در زمینه کرونا پرداخته است. از این رو، پژوهش حاضر بر آن است تا به بررسی رابطه میان سواد سلامت و شیوه‌های کسب اطلاعات سلامت کتابداران کتابخانه آستان قدس رضوی در دوران همه‌گیری کرونا بپردازد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر به لحاظ هدف از نوع کاربردی است از منظر ماهیت و روش توصیفی و از نوع پیمایشی است. جامعه پژوهش حاضر کلیه کتابداران شاغل در کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی (۱۶۰ نفر) است که طی سال‌های (۱۳۹۹-۱۴۰۰) و در دوره همه‌گیری کرونا در این کتابخانه به صورت رسمی، پیمانی، قراردادی و یا شرکتی مشغول به کار بوده‌اند. بر اساس فرمول کوکران حجم نمونه ۱۱۲ نفر تعیین شد. در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد که شامل سه بخش ۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی، ۲. منابع کسب اطلاعات سلامت (۶ گویه که این گویه‌ها با مطالعه متون و پیشینه‌های مرتبط با موضوع

پژوهش از منابع مختلف کسب گردید و عبارت است از: ۱. منابع چاپی ۲. منابع اینترنتی و شبکه‌های مجازی ۳. رسانه‌های دیداری و شنیداری شامل رادیو تلویزیون ۴. افراد شاغل در مراکز درمانی مانند پزشکان و پرستاران ۵. خویشاوندان و دوستان مطلع ۶. شرکت در کارگاه‌ها و همایش‌های مرتبط با کرونا) و سواد سلامت (شامل ۶ مؤلفه «دسترسی»، «مهارت خواندن»، «فهم»، «ارزیابی»، «تصمیم‌گیری اطلاعات سلامت» و «کاربرد اطلاعات سلامت»، مشتمل بر ۳۳ گویه) بود. در بخش سوم پرسشنامه از پرسشنامه استاندارد سواد سلامت منتظری و دیگران (۱۳۹۴) استفاده شد.

با توجه به طیف لیکرت پنج تایی پاسخ‌ها (کاملاً مخالفم: عدد یک، مخالفم: عدد دو، تا حدودی: عدد سه، موافقم: عدد چهار و کاملاً موافقم: عدد پنج)، حد متوسط پاسخ‌ها عدد سه است. بنابراین اگر میانگین از عدد سه بیشتر باشد، نشان‌دهنده این است که در حد خوبی قرار دارد. همچنین اگر میانگین از عدد ۳ کمتر باشد، نشان‌دهنده این است که در حد پایینی قرار دارد.

روایی پرسشنامه توسط اساتید گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع) مورد تأیید قرار گرفت و برای تأیید پایایی پرسشنامه ضریب آلفای کرونباخ آن مورد بررسی قرار گرفت که ۰/۹۵ بود.

یافته‌ها

وضعیت جمعیت شناختی پاسخگویان از نظر جنسیت، سن، سابقه فعالیت و آشنایی با زبان انگلیسی در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس متغیرهای جنسیت، سن، سابقه فعالیت و آشنایی با زبان انگلیسی

ردیف	متغیر	فراوانی
۱	جنسیت	زن ۵۹
		مرد ۵۳
۲	سن	۳۱-۴۰ سال ۲۳
		۴۱-۵۰ سال ۷۹
		۵۱-۶۰ سال ۸
		۶۱ سال و بیشتر ۲
۳	تحصیلات	کارشناسی ۱۸
		کارشناسی ارشد ۹۱
		دکتری ۳
۴	سابقه فعالیت	۶-۱۰ سال ۱
		۱۱-۱۵ سال ۱۶

۳۶	سال ۲۰-۱۶	آشنایی با زبان انگلیسی	۵
۵۹	۲۱ سال و بیشتر		
۲۰	ضعیف		
۷۹	متوسط		
۱۱	خوب		
۲	خیلی خوب		
جمع کل پاسخگویان ۱۱۲			

پاسخ پرسش‌های پژوهش

پرسش اول: سطح سواد سلامت کتابداران آستان قدس رضوی در دوران کرونا به چه میزان است؟

به منظور بررسی سطح سواد سلامت کتابداران، دیدگاه آن‌ها در خصوص ۶ بُعد «دسترسی، مهارت خواندن، فهم، ارزیابی، تصمیم‌گیری اطلاعات سلامت در هنگام بیماری و کاربرد اطلاعات سلامت»، مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۲. سطح سواد سلامت کتابداران کتابخانه آستان قدس رضوی در دوران کرونا

ردیف	متغیر	میانگین	انحراف معیار
۱	دسترسی	۳/۷۵	۰/۷۱
۲	مهارت خواندن	۳/۷۷	۰/۷۹
۳	فهم	۳/۹۱	۰/۷۲
۴	ارزیابی	۳/۶۴	۰/۶۵
۵	تصمیم‌گیری اطلاعات سلامت در هنگام بیماری	۳/۹۸	۰/۶۱
۶	کاربرد اطلاعات سلامت	۴	۰/۵۸
۷	کل	۳/۸۶	۰/۵۵

یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد شاخص سواد سلامت و تمامی ابعاد آن بالاتر از حد متوسط (۳) قرار دارند. در میان شش بُعد سواد سلامت، «کاربرد اطلاعات سلامت» و «تصمیم‌گیری اطلاعات سلامت» بیشترین (۳/۹۸) و «ارزیابی» کمترین میانگین (۳/۶۴) را به خود اختصاص دادند.

پرسش دوم: مهمترین منابع کسب اطلاعات سلامت توسط کتابداران در دوران کرونا کدام است؟

به منظور بررسی مهمترین منابع کسب اطلاعات سلامت از نظر پاسخگویان، میانگین نمرات به دست آمده مورد سنجش قرار گرفت.

جدول ۳. مهمترین منابع کسب اطلاعات سلامت توسط کتابداران

ردیف	گویه	میانگین	انحراف معیار
۱	منابع اطلاعاتی موجود در اینترنت و شبکه‌های اجتماعی	۴/۱	۰/۷۱۰
۲	رسانه‌های دیداری و شنیداری مثل رادیو و تلویزیون	۳/۵۴	۰/۹۱۹
۳	منابع چاپی مانند کتاب، روزنامه، نشریه و مجلات	۲/۹۳	۰/۹۶۵
۴	افراد مطلع در بین خویشاوندان و دوستان	۲/۷۳	۱/۰۱
۵	افراد شاغل در مراکز درمانی مانند پزشکان و پرستاران	۲/۶۹	۰/۸۴۹
۶	شرکت در کارگاه‌ها، همایش‌ها و گردهمایی‌های مرتبط با موضوع کرونا	۲/۰۷	۰/۹۵۶

یافته‌های جدول ۳ نشان می‌دهد بیشترین و مهمترین منابع کسب اطلاعات سلامت توسط کتابداران، «منابع اطلاعاتی موجود در اینترنت و شبکه‌های اجتماعی» شناسایی شد و پس از آن «رسانه‌های دیداری و شنیداری مانند رادیو و تلویزیون» در جایگاه دوم قرار گرفت. در مقابل مؤلفه «شرکت در کارگاه‌ها و همایش‌ها و گردهمایی‌های مرتبط با موضوع کرونا» کمترین میانگین را به خود اختصاص داد و در جایگاه ششم قرار گرفت.

آزمون فرضیه پژوهش

فرضیه پژوهش: بین سواد سلامت با منابع کسب اطلاعات توسط کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی در دوران کرونا رابطه معنی‌دار وجود دارد.

برای بررسی رابطه بین سواد سلامت کتابداران و ابعاد آن با منابع کسب اطلاعات سلامت و با توجه به غیرنرمال بودن داده‌ها، با استفاده از آزمون اسپیرمن، اقدام شده است. بنابراین فرض آزمون به شرح زیر است.

H_0 : بین سطح سواد سلامت کتابداران و ابعاد آن با میزان کسب اطلاعات رابطه وجود ندارد.

H_1 : بین سطح سواد سلامت کتابداران و ابعاد آن با میزان کسب اطلاعات رابطه وجود دارد.

جدول ۴. رابطه بین سواد سلامت و ابعاد آن با منابع کسب اطلاعات توسط کتابداران کتابخانه آستان قدس رضوی

شرکت در کارگاه‌ها و همایش‌های مرتبط	دوستان و خویشاوندان		افراد شاغل در مراکز درمانی		رسانه‌های دیداری و شنیداری		اینترنت و شبکه‌های اجتماعی		منابع چاپی		ابعاد سواد سلامت	
	نتیجه آزمون	sig	نتیجه آزمون	sig	نتیجه آزمون	sig	نتیجه آزمون	sig	نتیجه آزمون	sig		
وجود رابطه	۰/۰۰۰	-	۰/۷۰۸	-	۰/۱۱۴	-	۰/۶۸	وجود رابطه	۰/۰۱۹	-	۰/۷۹۱	دسترسی
-	۰/۱۸۵	-	۰/۶۸	-	۰/۵۰۲	-	۰/۶۵۱	وجود رابطه	۰/۰۰۳	-	۰/۷۳۷	مهارت خواندن

فهم	۰/۱۷۸	-	۰/۰۰۰	وجود رابطه	۰/۵۱۲	-	۰/۸۷۶	-	۰/۷۷۲	-	۰/۰۰۷	وجود رابطه
ارزیابی	۰/۰۵	-	۰/۰۰۰	وجود رابطه	۰/۲۱۶	-	۰/۰۷۰	-	۰/۹۵۴	-	۰/۰۰۴	وجود رابطه
تصمیم‌گیری	۰/۱۱۶	-	۰/۰۰۹	وجود رابطه	۰/۰۲۳	وجود رابطه	۰/۰۰۱	وجود رابطه	۰/۰۰۱	وجود رابطه	۰/۱۴۵	-
کاربرد اطلاعات سلامت	۰/۰۳	وجود رابطه	۰/۰۵	-	۰/۰۱	وجود رابطه	۰/۰۰۰	وجود رابطه	۰/۰۰۱	وجود رابطه	۰/۰۰۹	وجود رابطه
سواد سلامت	۰/۱۹۴	-	۰/۰۰۰	وجود رابطه	۰/۰۳۲	وجود رابطه	۰/۰۷۳	-	۰/۵۱۰	-	۰/۰۰۲	وجود رابطه

بر اساس نتایج جدول ۴ سواد سلامت و تمام ابعاد آن با منابع کسب اطلاعات سلامت از طریق منابع اطلاعاتی موجود در اینترنت و شبکه‌های اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد بین سواد سلامت و منابع کسب اطلاعات از طریق دوستان و خویشاوندان رابطه معنی‌داری وجود ندارد. به طور کلی نتایج نشان داد میان سواد سلامت با برخی از منابع کسب اطلاعات از جمله اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، رسانه‌های دیداری و شنیداری مانند رادیو و تلویزیون و شرکت در کارگاه‌ها و همایش‌های مرتبط رابطه وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

کتابخانه‌ها نقش مهمی در ارتقاء سواد سلامت جامعه دارند و با ایجاد محیط‌های علمی و توسعه فضای یادگیری به مخاطبان امکان توسعه مهارت‌های بهداشتی و سواد سلامت را می‌دهند. در این میان کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی به عنوان یکی از مهمترین کتابخانه‌ها و مراکز علمی مشهد و کشور نقش مهمی در این زمینه دارد. در پژوهش حاضر مشخص گردید که سطح سواد سلامت کتابداران این کتابخانه به خصوص در دوره کرونا بالاتر از سطح متوسط است. این امر بیانگر آنست که کتابداران به عنوان اشاعه‌دهندگان اطلاعات و دانش می‌توانند با انجام فعالیت‌های تخصصی خود در ارتقای سواد سلامت افراد و به تبع آن ارتقای وضعیت بهداشتی و سلامت جامعه نقش‌آفرین باشند. در نتیجه لازم است در گام نخست، کتابداران با استفاده از توانمندی‌های اطلاعاتی و نیز مجموعه فعالیت‌ها و راهکارهایی که ارتقای سواد سلامت آن‌ها را به همراه خواهد داشت در راستای افزایش سطح آگاهی‌های بهداشتی خود گام‌های اساسی برداشته تا بتوانند در انجام رسالت خود که همانا کمک به ارتقای سطح اطلاعات و دانش افراد در جامعه به ویژه در دورانی که هنوز بیماری کرونا گریبانگیر جامعه است و هر روز به شکل جدیدی در جامعه ظاهر می‌شود، نقش مؤثری ایفا کنند.

سواد سلامت کتابداران و ارتقای کیفی آن منجر به ارتقای سطح سلامت جامعه خواهد شد زیرا کتابداری که از سطح سواد سلامت لازم برخوردار است می‌تواند در اشاعه دانش و گسترش سواد سلامت و به تبع آن سلامت جسمی و روانی مخاطبان خود نقش مؤثرتری ایفا نماید. حال شناسایی منابع کسب اطلاعات سلامت و این که کتابداران از کدام منابع برای این مهم بیشتر بهره می‌برند و به بیانی کدام منابع می‌تواند نقش پررنگ‌تری در ارتقا سطح سواد سلامت کتابداران ایفا کند، بدین مفهوم است که با شناسایی این رابطه می‌توان توجه برنامه‌ریزان و سیاستگذاران حوزه سلامت به منابع و شیوه‌هایی که کتابداران بیشترین اطلاعات سلامت را از آن طریق کسب می‌کنند جلب نمود تا با تمرکز بیشتر بر تهیه منابع مورد نظر و توجه ویژه به مجاری و منابع کسب اطلاعات سلامت در حوزه بهداشت و سلامت و به طور خاص در این پژوهش کرونا، به ارتقا سطح کیفی و کمی سواد سلامت کتابداران کمک نمایند که مطمئناً به تبع آن بتوان شاهد ارتقای وضعیت بهداشتی و سلامت افراد در حوزه این بیماری بود و این به معنای بیماران کمتر و مرگ و میر کمتر ناشی از کرونا خواهد بود.

در این پژوهش نتایج حاکی از آن بود که «کاربرد اطلاعات سلامت» و «تصمیم‌گیری اطلاعات سلامت» بیشترین میانگین را در میان مؤلفه‌های سواد سلامت به خود اختصاص دادند. آگاهی از کاربرد اطلاعات سلامت به کتابداران کمک می‌کند تا در انتشار اطلاعات سلامت نقش مؤثرتری داشته باشند و در سلامت جامعه از طریق همکاری در طرح‌های سواد سلامت و نگهداری منابع و انتشارات سواد سلامت مشارکت بیشتری داشته باشند. در بین گویه‌های مرتبط با مؤلفه کاربرد اطلاعات سلامت، بیشترین میانگین مربوط به استفاده از ماسک (۴/۵۵) و رعایت دستورالعمل‌ها (۴/۳۳) بود. در دوران کرونا مهمترین مؤلفه پیشگیری از کرونا استفاده از ماسک بوده است که از منظر کتابداران هم مهمترین گویه کاربرد سواد سلامت بوده است. همچنین توجه به دستورالعمل‌ها و دستورات پزشکی با توجه به جدید بودن و فراگیر بودن این بیماری بخش مهمی از نمرات سواد سلامت را تشکیل داده است. تصمیم‌گیری اطلاعات سلامت نیز دیگر مؤلفه سواد سلامت است که در کنار کاربرد اطلاعات سلامت میانگین بالایی را کسب نمود. نتایج تحقیق نشان داد بیشترین میزان سواد سلامت در بعد تصمیم‌گیری اطلاعات سلامت در گویه‌های مربوط به پرهیز از گسترش کرونا (۴/۴۳) و رعایت توصیه‌های درمانی دکتر (۴/۱۳) است.

نتایج این بخش از پژوهش با پژوهش انصاری و دیگران (۱۳۹۶) و محمودی و طاهری (۱۳۹۴) تفاوت دارد. در دو پژوهش ذکر شده سواد سلامت در حدود متوسط ارزیابی شده بود اما در پژوهش حاضر سواد سلامت از حد متوسط بیشتر بوده است.

همچنین نتایج پژوهش نشان داد در میان منابع کسب اطلاعات سلامت کتابداران «منابع اطلاعاتی موجود در اینترنت و شبکه‌های اجتماعی» و «رسانه‌های دیداری و شنیداری مانند رادیو و تلویزیون» مهمترین منابع هستند. با توجه به این که استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، محدودیت‌های زمانی و مکانی را از بین برده است و امکان دسترسی به آن‌ها ساده‌تر از سایر منابع اطلاعاتی است و می‌توانند به طور دائم مورد استفاده کاربران قرار گیرند، شناسایی این منابع اطلاعاتی به عنوان مهمترین منابع اطلاعاتی دور از ذهن نیست. از سوی دیگر با توجه به جدید بودن موضوع کرونا و اهمیت دستیابی به اطلاعات به‌روز در جهت پیشگیری از ابتلا به این بیماری، عامل استفاده پاسخگویان از منابع اطلاعاتی همچون اینترنت، می‌تواند شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های دیداری باشد تا بتوانند به اطلاعات به‌روز و لحظه‌ای با صرف کمترین زمان و هزینه دست یابند. این نتایج همسو با نتایج محمودی و طاهری (۱۳۹۴)، رحیمی و فتاحی (۱۳۹۶) و فاگانو هالترمن، کان و شاون^۱ (۲۰۱۲) بود.

نتایج نشان داد بین برخی از ابعاد سواد سلامت با برخی از منابع کسب اطلاعات سلامت رابطه معنی‌دار وجود دارد و استفاده از این منابع بر میزان سواد سلامت کتابداران تأثیر می‌گذارد. در این میان بین سواد سلامت و منابع چاپی رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. اگرچه منابع چاپی در حال حاضر اولویت کسب اطلاعات سلامت نیست اما همچنان استفاده از منابع چاپی به عنوان یکی از ابزارهای مناسب برای اطلاعات سلامت شناخته می‌شود. نتایج این تحقیق مشابه تحقیق کاندلیس، آکریووس، سالوم و فالآگاس^۲ (۲۰۰۸) و بریتیگان^۳ (۲۰۰۹) بوده است. علاوه بر آن همان‌طور که اشاره شد از بین منابع اطلاعاتی مهمترین منبع کسب اطلاعات سلامت یعنی اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بودند و بین این منبع و تمام ابعاد سواد سلامت در دوران کرونا رابطه معنی‌داری وجود داشت. تحقیقات مختلف داخلی و خارجی مشابه نیز همین نتیجه را داشته است. در تحقیقات محمودی و طاهری (۱۳۹۴)، رحیمی و فتاحی (۱۳۹۶)، بریتیگان (۲۰۰۹)، فاگانو و دیگران (۲۰۱۲) و کلیم^۴ و دیگران (۲۰۱۹) نقش اینترنت و شبکه‌های اجتماعی و رابطه آن با سواد سلامت تأیید شده است. با توجه به این که گستردگی استفاده از اینترنت طی سال‌های گذشته افزایش زیادی داشته است نقش اینترنت در افزایش سواد سلامت و ارائه اطلاعات سلامت اهمیت زیادی پیدا کرده است. در دوران فراگیری بیماری کرونا در سراسر دنیا توجه به اهمیت اشتراک دانش در حوزه سلامت با استفاده از نقش اینترنت و شبکه‌های اجتماعی نیز اهمیت زیادی داشته است. از آنجا که حوزه سلامت یک حوزه دانش محور

---

1. Fagnano, Halterman, Conn & Shone

2. Kondilis, Akrivios, Salloum & Falagas

3. Britigan

4. Klem

است و به آموزش و پردازش اطلاعات برای بهبود وضعیت سلامت نیاز مداوم دارد، استفاده از ابزارهای نوین ارتباطی برای اشتراک دانش و انتقال اطلاعات مربوط به حوزه سلامت اهمیت زیادی دارد. اشتراک‌گذاری دانش به متخصصان و سایر افراد امکان می‌دهد تا تجربیات مختلف جهانی در حوزه بیماری‌هایی مثل کرونا را انتشار داده یا استفاده نمایند. در این میان شبکه‌های اجتماعی به جهت نقش تعاملی که بین کاربران دارند، می‌توانند در مقایسه با سایر منابع کسب اطلاعات جایگاه بالاتری داشته و با توجه به گسترش و فراگیری زیاد آن‌ها، در اشتراک‌گذاری اطلاعات سلامت به خصوص در دوران بیماری فراگیری همچون کرونا نقش اساسی را ایفا کنند.

علاوه بر آن، نتایج نشان می‌دهد بین سواد سلامت و ابعاد تصمیم‌گیری اطلاعات سلامت و کاربرد اطلاعات سلامت با منابع کسب اطلاعات سلامت از طریق رسانه‌های دیداری و شنیداری رابطه معنی‌دار وجود دارد. با توجه به این که ابعاد تصمیم‌گیری اطلاعات سلامت و کاربرد اطلاعات سلامت، بیشتر ابعاد مربوط به اطلاعات کاربردی برای پیشگیری و درمان کروناست و این اطلاعات بیشتر از طریق رسانه‌هایی مانند رادیو و تلویزیون به مخاطبان ارائه می‌شود می‌توان گفت رسانه‌های جمعی دیداری و شنیداری مانند رادیو و تلویزیون نقش بسیار مهمی در ارائه اطلاعات سلامت به ویژه در جهت پیشگیری و کنترل این بیماری از طریق ارائه مرتب اخبار و اطلاعات به مردم داشته است و یکی از منابع تأثیرگذار در ارائه اطلاعات سلامت به مخاطبین بوده است. به گونه‌ای که طی دوران کرونا صدا و سیما بخش زیادی از اخبار و برنامه‌های خود را به آشنایی مخاطبان با بیماری کرونا و پیشگیری از آن اختصاص داده است. این بدین معنی است که رادیو و تلویزیون می‌توانند با تهیه و تدارک برنامه‌های مفید و اثر بخش در حوزه کرونا و راه‌اندازی کانال‌ها و شبکه‌های ویژه و پایگاه‌های خبری و اطلاع‌رسانی به کتابداران در اشاعه و گسترش سواد سلامت کتابداران نقش‌آفرین باشد و از این طریق به ارتقا سلامت جامعه کمک نماید. همسو با این نتیجه پژوهش‌های کاندلیس و دیگران (۲۰۰۸) و بریتیگان (۲۰۰۹) نیز به نقش تلویزیون به عنوان یکی از منابع اطلاعات سلامت اشاره کرده‌اند.

باید اشاره کرد که در دوران کرونا اطلاعاتی که توسط رسانه‌هایی مثل رادیو و تلویزیون در حوزه سلامت و پیشگیری از کرونا ارائه شده باعث تغییر در نحوه زندگی و حتی روابط اجتماعی شده است که نتیجه آن بیشتر از طریق تصمیم‌گیری اطلاعات سلامت و کاربرد اطلاعات سلامت قابل مشاهده است؛ به این مفهوم که به دلیل بیماری کرونا نوع تغذیه و مصرف مواد بهداشتی، نوع استفاده از وسایل نقلیه (از عمومی به خصوصی)، یا ترجیح خریدهای اینترنتی به همراه رعایت پروتکل‌های بهداشتی، باعث شکل‌گیری عادات و رفتارهای جدیدی در ارتباطات اجتماعی افراد شده است و به طور کلی باعث تغییر در بخشی از سبک زندگی افراد شده است.

از سوی دیگر یافته‌ها حاکی از آن بود که بین سواد سلامت با منابع کسب اطلاعات از طریق پزشکان و پرستاران رابطه‌ای وجود ندارد، اما این منبع تأثیر و کاربرد زیادی به منظور پیشگیری و درمان بیماری دارد. به عبارت دیگر می‌توان این گونه بیان کرد که مراجعه عمومی و مستقیم به پزشکان برای دریافت اطلاعات سلامت به خصوص در مورد بیماری‌های فراگیری مثل کرونا کمتر بوده و بیشتر مبتنی بر اطلاعات دریافتی از اینترنت یا اخبار و مجلات بوده است.

عدم وجود رابطه بین سواد سلامت کتابداران و تعامل و ارتباط با پزشکان و پرستاران به عنوان منابع کسب اطلاعات سلامت که کتابداران می‌توانند از دانش و اطلاعات آن‌ها بهره‌مند شوند از دیگر یافته‌های پژوهش بود. عدم ارتباط مستقیم کتابداران با پزشکان و پرستاران با توجه به همه‌گیری و مسری بودن بیماری قابل توجه است اما کتابداران می‌توانند در این رابطه با بهره‌گیری از بسترهای تعاملی در سطح وب و استفاده از ابزارهای وب ۲ همچون شبکه‌های اجتماعی با متخصصان تعامل برقرار کرده و اطلاعات مرتبط با این بیماری را گزینشی‌تر و از سوی متخصصان دریافت کنند تا هر گونه پیامی که در بستر شبکه‌های اجتماعی رد و بدل می‌شود. از آنجایی که نتایج تحقیق نشان داد شبکه‌های اجتماعی از جمله مهمترین منابع کسب اطلاعات سلامت به شمار می‌رود، توجه به این مهم نقش مؤثری در سواد سلامت کتابداران ایفا خواهد کرد.

اگرچه این نتایج با تحقیقات کاندلیس و دیگران (۲۰۰۸)، بریتیگان (۲۰۰۹) و فاگانو و دیگران (۲۰۱۲) تفاوت داشته است اما می‌توان آن را مکمل پژوهش‌های جولاهی‌ساروی و دیگران (۱۳۹۵)، اشرفی و دیگران (۱۳۹۵)، ناگتون و دیگران (۲۰۲۱) و گرایل و دیگران (۲۰۲۱) دانست که در تحقیقات خود به عدم ارتباط بین بخش پزشکی با کتابخانه‌ها و در عین حال ضرورت ارتباط پزشکان و حوزه بهداشت با کتابداران برای ارائه اطلاعات سلامت مناسب به مخاطبان و همچنین وظیفه مهم برنامه‌ریزان در برقراری ارتباط مؤثر میان جامعه پزشکی و کتابخانه‌ها اشاره می‌کنند.

بر اساس نتایج عدم وجود رابطه بین سواد سلامت و منابع کسب اطلاعات از طریق دوستان و خویشاوندان بیانگر آن است که افراد اطلاعات مربوط به پیشگیری یا مراجعه به دکتر را معمولاً از طریق ارتباط با دوستان و خویشاوندانی که احتمالاً در معرض بیماری کرونا بوده‌اند به دست آورده‌اند. باید توجه کرد که به احتمال زیاد یکی از دلایل عدم معنی‌داری این مؤلفه با سواد سلامت با فراگیری بیماری کرونا و اثرات ناشی از آن مانند کاهش روابط اجتماعی و قرنطینه ارتباط داشته است. به این مفهوم که در دوران قرنطینه و ضرورت کاهش روابط خانوادگی و دوستانه، ارتباطات اعضای خانواده با فامیل و یا دوستان بر اساس اولویت است که منجر به کم‌رنگ شدن ارتباطات نزدیک و دوستانه می‌شود و در نتیجه این منبع کسب اطلاعات سلامت به دلیل بیماری کرونا با ارتباطات مجازی و شبکه‌های اجتماعی جایگزین شده است. نتایج پژوهش

حاضر مغایر با نتایج محمودی و طاهری (۱۳۹۴)، کاندلیس و دیگران (۲۰۰۸) و فاگنانو و دیگران (۲۰۱۲) بود. در تحقیقات ذکر شده بین کسب اطلاعات سلامت از طریق دوستان و افراد مطلع با سواد سلامت رابطه معنی‌دار وجود داشت، حال آن که نتایج پژوهش حاضر تنها وجود رابطه در دو بُعد «کاربرد سواد سلامت» و «تصمیم‌گیری اطلاعات سلامت» را نشان داد.

در خصوص مؤلفه شرکت در کارگاه‌ها و همایش‌های مرتبط، نتایج نشان داد اگرچه میزان دریافت کسب اطلاعات سلامت پاسخگویان از شرکت در کارگاه‌ها و همایش‌های مرتبط با موضوع کرونا از سایر منابع اطلاعاتی کمتر بوده است اما با سواد سلامت و اکثر ابعاد آن رابطه معنی‌دار داشته است و می‌تواند مکمل ارتباط جامعه پزشکی و دریافت اطلاعات مناسب و معتبر در زمینه بیماری‌هایی مثل کرونا بوده و در افزایش سواد سلامت و ابعاد آن نیز بسیار مؤثر باشد.

عدم وجود ارتباط میان این مؤلفه با تمامی ابعاد سواد سلامت احتمالاً می‌تواند مربوط به کم بودن کارگاه‌ها و یا همایش‌های مرتبط با موضوع کرونا باشد. اما با توجه به تأثیری که این منبع در معنی‌داری سواد سلامت دارد باید توجه بیشتری به آن نمود. این نتیجه مستقیماً با پژوهش‌های دیگر مشابهتی نداشته است اما در ارتباط با افزایش اطلاعات سلامت از طریق دوره‌های مشترک یا آموزشی با تحقیقات مختلف مثل تحقیقات مسلمی و فرجی‌پور (۱۳۹۹) و کاواناگ (۲۰۲۱) همخوانی داشت.

پیشنادهای کاربردی

در این بخش پیشنهادهای کاربردی برگرفته از یافته‌های پژوهشی ارائه می‌شود:

۱. با توجه به این که کتابداران یکی از منابع مهم در کسب اطلاعات سلامت را شبکه‌های اجتماعی ذکر کردند، پیشنهاد می‌شود کتابخانه‌ها با ایجاد بستر تعاملی مناسب در وبگاه‌های کتابخانه‌ای با هدف به اشتراک‌گذاری تجارب و افزایش سطح سواد سلامت کتابداران با در نظر گرفتن امنیت اطلاعات آن‌ها اقدام نمایند.
۲. با توجه به اهمیتی که کتابداران در این تحقیق در زمینه اینترنت و شبکه‌های اجتماعی داشته‌اند توجه به ایجاد و تقویت پایگاه‌های اطلاعات پزشکی و منابع معتبر و به روز به خصوص در ارتباط با بیماری‌های فراگیر ضرورت دارد.
۳. عدم معنی‌داری رابطه بین کتابداران و کسب اطلاعات از طریق پزشکان نشان می‌دهد که باید افزایش تعامل بین جامعه پزشکی با کتابخانه‌ها از طریق نشست‌های مشترک انجام شود.

۴. با توجه به رابطه معنی‌دار افزایش سواد سلامت کتابداران با برگزاری کارگاه‌ها و همایش‌های مربوط به کرونا می‌توان کارگاه‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی یا همایش‌های مشترک در زمینه کرونا با سایر گروه‌های مرتبط مانند کادر درمان برای کتابداران برگزار نمود.

سپاسگزاری

از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع) به خاطر حمایت معنوی در اجرای پژوهش حاضر سپاسگزاری می‌شود. همچنین نگارندگان از داوران محترم به خاطر نظرات ارزشمند تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- اشرفی‌ریزی، حسن؛ هدهدی‌نژاد، نیلوفر؛ شهرزادی، لیلا؛ سلیمانی، محمدرضا (۱۳۹۵). خدمات نوین کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی در عرصه سلامت: مقاله مروری، روایتی. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۱۳(۶)، ۴۴۴-۴۳۸.
- امینی، مریم؛ مصطفوی‌زاده، مژده (۱۳۹۵). بررسی سواد سلامت کتابداران دانشگاه‌های تهران و علوم پزشکی تهران. *تصویر سلامت*، ۷(۴)، ۳۷-۴۵.
- انصاری، معصومه؛ شهیدانزاد، الهام؛ خالدیان، مهرداد؛ سلاجقه، مژده (۱۳۹۶). بررسی سطح سواد سلامت مراجعه‌کنندگان به کتابخانه‌های نهاد کتابخانه‌های عمومی. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۱۴(۵)، ۲۲۷-۲۲۴.
- باقری، محمد؛ شعبانی، علی؛ عابدی، محمدرضا (۱۳۹۳). تأثیر مشاوره اطلاعاتی بر اضطراب کتابخانه و رفتارهای کتابخانه‌ای کاربران کتابخانه عمومی شهید توکلی فولاد شهر. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۱۹(۴)، ۵۶۹-۵۸۱.
- پیوند، مصطفی؛ کارگر، شیوا؛ حاجی‌زاده، فاطمه (۱۳۹۹). نقش ارتقاء سواد سلامت در کنترل اپیدمی کرونا ۱۹. *سواد سلامت*، ۱(۵)، ۹-۱۱.
- جولاهی‌ساروی، لاله؛ باب‌الحوایجی، فهیمه؛ حریری، نجلا (۱۳۹۵). افزایش سلامت جامعه با راه‌اندازی بخش خدمات اطلاع‌رسانی پزشکی و سلامت در کتابخانه‌های عمومی: رویکرد کیفی. *طب توانبخشی*، ۵(۲)، ۱۹-۹.
- خسروی، عبدالرسول؛ ارسطوپور، شعله؛ خدیجه، احمدزاده (۱۳۹۲). نقش کتابداران و کتابخانه‌ها در ترویج سواد سلامت مردم: بررسی موردی وضعیت سواد سلامت بیماران دیابتی در مراکز بهداشتی شیراز. *مقاله منتشر شده در همایش ملی کتابخانه و مردم*.
- رحیمی، صالح؛ فتاحی، مرضیه (۱۳۹۶). بررسی رابطه استفاده از شبکه‌های اجتماعی با سواد سلامت کاربران در کتابخانه‌های عمومی شهر ایلام در سال ۱۳۹۶. *پیاورد سلامت*، ۱۳(۳)، ۲۰۱-۲۱۰.
- شهرزادی، لیلا؛ اشرفی‌رضی، حسن (۱۳۹۵). مشاوره اطلاعات سلامت: نقش کلیدی کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی. *توسعه آموزش در علوم پزشکی*، ۹(۲۱)، ۴-۱.

- طاووسی، محمود؛ عبادی، مهدی؛ آذین، سیدعلی؛ شاکری نژاد، قدرت‌الله؛ هاشمی، اکرم؛ فتاحی، اسماعیل؛ منتظری، علی (۱۳۹۲). سواد سلامت: بررسی تعاریف و به کار رفته در مطالعاتی که به طراحی و روان‌سنجی ابزارهای سنجش سواد سلامت پرداختند. *پایش*، ۱۳(۱)، ۱۱۹-۱۲۴.
- محمودی، حسن؛ طاهری، ابوالفضل (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و سواد سلامت در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد. *تعامل انسان و اطلاعات*، ۲(۲)، ۳۱-۴۱.
- مسلمی، معصومه؛ فرج‌پور، محمد (۱۳۹۹). بررسی وضعیت سواد اطلاعات سلامت کتابداران کتابخانه‌های عمومی در ارتباط با مراجعان (مطالعه موردی: استان آذربایجان غربی). *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات*، ۱۲(۱)، ۱۵-۱.
- یاری، شیوا؛ مهدی‌پور، اعظم (۱۳۹۴). نقش کتابخانه‌های عمومی در ارتقاء سواد سلامت شهروندان. *همایش ملی کتابخانه و سواد اطلاعات سلامت*.

References

- Amini, M., & Mostafavizade, M. (2017). Survey on health literacy of librarians in Tehran University and Tehran University of Medical Sciences. *Depiction of Health*, 7(4), 37-45. (in Persian)
- Ansari, M., Shahdadneghad, E., Khaledian, M., & Salajegheh, M. (2017). Survey of health literacy of people referred to the libraries of public libraries foundation. *Health Inf Manage*, 14(5), 224-227. (in Persian)
- Arding, A., & McLeod, S. (2013). The role of Canadian Public Librarians in promoting health literacy: Potential programs and partnerships. *Partnership: The Canadian Journal of Library and Information Practice and Research*, 8(2), 1-7.
- Ashrafi-Rizi, H., Hodhodinezhad, N., Shahrzadi, L., & Soleymani, M. (2017). A study on the novel services of medical librarians in health information services: a narrative review. *Health Inf Manage*, 13(6), 438-444. (in Persian)
- Åström, F., & Hansson, J. (2013). How implementation of bibliometric practice affects the role of academic libraries. *Journal of Librarianship and information Science*, 45(4), 316-322.
- Bagheri, M., Shabani, A., & Abedi, M. R. (2014). Effect of information counseling on library anxiety and library behaviors among users of public libraries. *Research on Information Science & Public Libraries*, 19(4), 569-581. (in Persian)
- Baker, D. W. (2006). The meaning and the measure of health literacy. *Journal of general internal medicine*, 21(8), 878-883.
- Britigan, D. H. (2009). *Health information sources and health literacy levels of latinos in a midwestern tri-state area*. University of Cincinnati.
- Baker, D. W., Parker, R. M., Williams, M. V., & Clark, W. S. (1998). Health literacy and the risk of hospital admission. *Journal of general internal medicine*, 13(12), 791-798.
- Burnham, E., & Peterson, E. B. (2005). Health information literacy: a library case study. *library trends*, 53(3), 422- 433.
- Donham, J., & Green, C. W. (2004). Perspectives on developing a culture of collaboration: librarian as consultant. *The journal of academic librarianship*, 30(4), 314-321.

- Fagnano, M., Halterman, J. S., Conn, K. M., & Shone, L. P. (2012). Health literacy and sources of health information for caregivers of urban children with asthma. *Clinical pediatrics*, 51(3), 267-273.
- Frank, D. G., Raschke, G. K., Wood, J., & Yang, J. Z. (2001). Information consulting: The key to success in academic libraries. *The Journal of Academic Librarianship*, 27(2), 90-96.
- Grabeel, K. L., Heidel, R. E., Oelschlegel, S., & Rudd, R. (2021). Collaborative updating of an organizational health literacy tool confirms medical librarians' leadership roles. *Health Information & Libraries Journal*.
- Joulahi, L., Babalhavaeji, F., & Hariri, N. (2016). Health promotion by setting up of medical and health information services in public libraries: A qualitative approach. *J Rehab Med*, 5(2), 9-19. (in Persian)
- Kavanaugh, E. B. (2021). Information literacy, mental health, and lifelong learning: Librarians and health care professionals in academic, clinical, and hospital settings. *Journal of Hospital Librarianship*, 21(1), 20-35.
- Khosravi, A. R., Arastopor, S., & Ahmadzadeh, K. (2012). The role of librarians and libraries in promoting people's health literacy: a case study of the health literacy status of diabetic patients in Shiraz health centers. The article published in the *National Library and People Conference*. (in Persian)
- Kickbusch, I., Maag, D., & Wait, S. (2017). *Navigating health: The role of health literacy*. London, UK: Alliance for Health & the Future, International Longevity Centre-UK. Retrieved January 28, 2015, from: http://www.ilcuk.org.uk/images/uploads/publication-pdfs/pdf_pdf_3.pdf
- Klem, M. L., Saleh, A. A., Devine, P. J., Gutzman, K. E., Knehans, A. C., Mills, T. N., ... & Vardell, E. (2019). Librarians and health literacy: A scoping review. *Library & Information Science Research*, 41(2), 102-108.
- Kondilis, B., Akrivos, P. D., Salloum, S., & Falagas, M. E. (2008). Health Literacy in Athens, Greece: Exploring Sources of Health Information in Adults. In EHMA Annual Conference June 25-27, 2008 - Athens, Greece. Retrieved January 28, 2015, from: www.ehma.org/files/16.40%20B%20Kondilis.ppt
- Linnan, L. A., Wildemuth, B. M., Gollop, C., Hull, P., Silbajoris, C., & Monnig, R. (2004). Public librarians as a resource for promoting health: results from the Health for Everyone in Libraries Project (HELP) librarian survey. *Health Promotion Practice*, 5(2), 182-190.
- Mahmoudi, H., & Taheri, A. (2015). Relation between information literacy and health literacy of students in Ferdowsi University of Mashhad. *Human Information Interaction*, 2(2), 31-41. (in Persian)
- Moslemi, M., & Faraj poor, M. (2020). Study the stature of public librarian's health information literacy in connection with clients (case study: west azarbaijan province). *Studies in library and information science*, 12(4) 1-15. (in Persian)
- Naughton, J., Booth, K., Elliott, P., Evans, M., Simões, M., & Wilson, S. (2021). Health literacy: The role of NHS library and knowledge services. *Health Information & Libraries Journal*, 38(2), 150-154.

- Parker, R. M., Ratzan, S. C., & Lurie, N. (2003). Health literacy: a policy challenge for advancing high-quality health care. *Health affairs*, 22(4), 147-153.
- Parker, R., & Kreps, G. L. (2005). Library outreach: overcoming health literacy challenges. *Journal of the Medical Library Association*, 93(4 Suppl), S81.
- Peyvand, M., Kargar, S., & Hajizade, F. (2020). The role of health literacy promotion in epidemic control Corona 19. *Journal of Health Literacy*, 5(1), 9-11. (in Persian)
- Pomerantz, K. L., Muhammad, A. A., Downey, S., & Kind, T. (2010). Connecting for health literacy: health information partners. *Health promotion practice*, 11(1), 79-88.
- Rahimi, S., & Fattahi, M. (2019). The relationship between the use of social networks and the health literacy of Ilam public library users in 2018. *Payavard*, 13(3), 201-210. (in Persian)
- Rootman, I., & Gordon-El-Bihbety, D. (2008). A vision for a health literate Canada. *Ottawa, ON: Canadian Public Health Association*.
- Saranjit, S., & Lennard, L. (2004). *Health literacy: being able to make the most of health*. National Consumer Council.
- Scherrer, C. S. (2004). Reference librarians' perceptions of the issues they face as academic health information professionals. *Journal of the Medical Library Association*, 92(2), 226-232.
- Schwartz, D. G., Blobaum, P. M., Shipman, J. P., Markwell, L. G., & Marshall, J. G. (2009). The health sciences librarian in medical education: a vital pathways project task force. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 97(4), 280-284.
- Seeger, N. C. (2015, January). Who needs a health librarian? Ethical reference transactions in the consumer health library. In *Meeting Health Information Needs Outside of Healthcare* (pp. 117-142). Chandos Publishing.
- Shahrzadi, L., & Ashrafi-rizi, H. (2016). Health information consulting: key role of medical librarians. *J Med Educ Dev*, 9(21), 1-4. (in Persian)
- Tavousi, M., Ebadi, M., Azin, A., Shakerinejad, G., Hashemi, A., Fattah, E., & Montazeri, A. (2014). Definitions of health literacy: a review of the literature. *Payesh*, 13(1), 119-124. (in Persian)
- Wessel, C. B., Wozar, J. A., & Epstein, B. A. (2003). The role of the academic medical center library in training public librarians. *Journal of the Medical Library Association*, 91(3), 352.
- Yari, S., & Mehdipour, A. (2014). The role of public libraries in improving citizens' health literacy. *National Conference on Library and Health Information Literacy*. (in Persian)